กุสุมา นาคสิงคราน 2549: ปัจจัยที่กำหนดและผลกระทบจากการย้ายถิ่นเข้าและการย้ายถิ่นออกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ ประธานกรรมการที่ปรึกษา: ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุมาลี สันติพลวุฒิ, ปร.ด. 117 หน้า
ISBN 974-16-2450-6

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการย้ายถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและในประเทศไทย ศึกษาปัจจัยที่กำหนดการย้ายถิ่นเข้าและการย้ายถิ่นออกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย และศึกษาผลกระทบจากการย้ายถิ่นเข้าและการย้ายถิ่นออกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลจากการสำมะโนประชากรของปี พ.ศ. 2523, พ.ศ. 2533 และ พ.ศ. 2543 ประกอบการวิเคราะห์เชิงพรรณนา การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ และการทดสอบสหสัมพันธ์อย่างง่าย

ผลการศึกษาลักษณะการย้ายถิ่น พบว่าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีแนวโน้มผู้ย้ายถิ่นลดลงแต่ในประเทศไทยมีแนวโน้มผู้ย้ายถิ่นเพิ่มขึ้น รูปแบบการย้ายถิ่นพบว่าประชากรส่วนใหญ่ไม่ย้ายถิ่นในช่วงชีวิตมากนัก กล่าวคือ ประชากรส่วนใหญ่จะเกิดในจังหวัดที่อยู่ปัจจุบัน สำหรับการย้ายถิ่นภายในเวลา 5 ปีก่อนสำมะโน พบว่าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการย้ายถิ่นภายในจังหวัดนครราชสีมาจำนวนมากที่สุดและมีสัดส่วนเพิ่มขึ้น สำหรับการย้ายถิ่นภายในจังหวัดของประเทศไทยมีสัดส่วนลดลง ขณะที่การย้ายถิ่นระหว่างภาคมีสัดส่วนเพิ่มขึ้น สำหรับเหตุผลหลักของการย้ายถิ่น คือ เหตุผลทางครอบครัว รองลงมา คือ เหตุผลทางเศรษฐกิจ ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ พบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและเป็นอิทธิพลในลักษณะปัจจัยดึงมากกว่าปัจจัยผลัก ในขณะที่การย้ายถิ่นเข้าส่งผลกระทบด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมค่อนข้างชัดเจนมากกว่าการย้ายถิ่นออก

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ หากต้องการชักจูงให้มีการย้ายถิ่นเข้าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากขึ้นควรจะคำนึงถึงการใช้ประโยชน์ของพื้นที่มากขึ้น อย่างไรก็ตามควรระมัดระวังผลกระทบของการย้ายถิ่นเข้าที่จะมีต่อการว่างงานและการขาดแคลนบริการด้านสาธารณสุข

กุสุมา นาคสิงคราน — ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่อกรรมการ — 29 เมษายน 2549